

Titel: Aarsberetning (Selskab for Nordisk Filologi), [uldall] 003-0120

Citation: "Aarsberetning (Selskab for Nordisk Filologi), [uldall] 003-0120", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_003-shoot-workidacc-2009_0049_003_uldall_0120/facsimile.pdf (tilgået 27. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Torsdag d. 19. Oktober. Prof. Gunnar Gunnarsson: Romanskunst i den islandske Saga.

Skuespiller Thorhild Roose: Oplæsning af Brudstykker af den nye Saga-Oversættelse.

Foredraget er trykt i Kronikken i Berlingske Tidendes Aftenudgave for 23/10 og 31/10 1933.

Model var arrangeret i Forening med Dansk lærerforeningen og »De Danskstuderendes».

Tirsdag d. 31. Oktober. Mag. art. H. J. Uldall: Principper for fonetisk Transskription. — Ud fra den Betragtning, at det er umuligt eller dog meget besværligt baade for Optegnere og Læsere at anvende en Lydskrift, der præcist gengiver alle de i et Sprog forekommende Lydvarianter, gaves en udførlig Gennemgang af Daniel Jones's og Sapir's Foneteteorier. Ilg. den første udgør alle kombinatorisk (rent fonetisk) betingede Variationer af samme Lyd et *Forem*, medens Variationer, der ikke er kombinatorisk bestemt og ej heller har nogen paa viselig grammatisk ell. semantisk Værd, udgør et »varifone»; til Forskel herfra grunder Sapir sin Fonetiteori paa »the ideal sounds», hvorved ogsaa Varianter af en Lyd, der er morfologisk eller semantisk bestemt, regnes med til »Fonemene». Paa Grundlag af interessant Materiale hentet fra Uds egne Optegnelser af primitive Sprog berørtes dernæst en Række udviklede Problemer vedr. Forholdet mellem »Tonem» og »Fonem» samt Forholdet ml. Kvalitet og Kvantitet. — Efter Foredraget udspandt sig en livlig Diskussion mellem de tilstedeværende Medl. af Lingvistkredsen (navnlig Dr. Hjelmslev) og U., hvorunder denne gjorde Rede for fonetiske og gramm. Ejendommeligheder ved forskellige primitive Sprog.

Tirsdag d. 14. November. Prof. Dr. V. Brandt: Principper for Ordstilling. I en udførlig Indledning skildredes Ordstillingsteoriens Historie: Skolastikkens Sondring mellem *ordo naturalis*, den logiske Ordstilling (Subj. — Vh. — Determinatio) og *ordo artificialis*, den retoriske ell. affektiske; dernæst refereredes 17.—18. Aarh.'s Diskussion af disse Begreber (navnlig i Frankrig); det paa vises, hvordan man efter længe at have hævdet den logiske Orden (som den findes i nyfransk) som den naturlige ell. primitive, i Løbet af 18. Aarh. (i Overensstemmelse med Pølelsesæstetikken) hævder den affektiske (=Hjertets Sprog, hvor paa Latin afgav Exemplet) som den naturlige. I Gebelin's Referat af Striden (i Monde primitif) betones det endelig, at begge Ordstillinger findes og bør findes i samme Sprog, og at Forskellen er en Stilforskel. — Indledn. afsluttedes med en indgaaende Kritik af 19. Aarh.'s historiske og positivistiske Syntax (Delbrück, Junggrammatikerne). Dernæst gaves en kort Oversigt over de af B. i »Morfologi og Syntax» opstillede Kategorier og Leddefinitioner. Det klarlagdes, hvordan de anvendte Kategorier beror

paa en Videreførelse af de allerede tidligere (navnlig af H. Weil i Beg. af 19. Aarh.) opstillede, og paa enkelte skematiske Exx. vist, det, hvordan et Led ved at flyttes fra sin logiske Plads altid faar en anden (tungere eller lettere) Karakter: 1^a Alexander vicit Darium = A. overv. D. 2^a A. D. v. = A. blev D.s Besejrer. 3^a v. A. D. = Sejren som A. vandt var over D. 4^a v. D. A. = Sejren over D. Elev Alex's osv. — Med Styrke hævdedes det i Mods. til den sædv. Opfattelse, at Ordstill. ikke er traditionel, ikke bundet til en national Norm, men til enhver Tid afhængig af Individet, Skribenten, Stilarten o. s. v.; man kan karakterisere en Forfatter, en Stilart o. s. v. ud fra hvilken Slags Led (abstrakte eller konkrete, aktive eller passive, relative eller deskriptive) der særligt foretrækkes, men man kan ikke opstille Ordstillingsregler for et givet Sprog, end sige drage Slutninger om Forholdene i forhistoriske Sprog. — Efter Foredraget en kortere Diskussion med Indlæg bl. a. af Dr. Hjelmslev.

Mandag d. 27. November. Dr. phil. *Gudm. Schütte*: »Myten« om *Sivard Snarens vend*, — en politisk Tendensroman? — Efter en skarp Kritik af tidligere Forsøg paa at forklare Sagnet (navnlig i den oldn. Form) som mytisk, paavistes det (under Henviisning til G. S.'s tidligere Behandling i Arkiv 1907, Edda 1917 o. fl. St.), at allerede den hos Grimm: Deutsche Heldensage Nr. 158 citerede Kronist *Froeker* (Aar 1613) har identificeret Sigfrid med Helten Siegbert, der levede ca. 550 i Worms. Ved en udførlig Sammenstilling af Sagnet og Historiens Personnavne (og Lokalteter), Karakter og Handlingsmotiver vist, en slaaende Overensstemmelse, selv i Detailler, og de Afgivelser, der findes mellem Historie og Sagn, forklaredes paa overbevisende Maade som hørende paa Forvanskninger, delvis af tendentios Art, idet Beretningen synes forvansket med den Hensigt at rense Chilperik og hans Dronning Fredegund for Delagtighed i Siegberts Mord, der (som det skete i Historien ved en løgnagtig Anklageakt) væltedes over paa Siegberts Dronning Brunehild (og Avarerkongen Hagan, der havde overvundet Siegbert nogle Aar før hans Død); Sigurds ejendommelige Dødsforhold til Brynhild og Gudrun (i den nordiske Version) forklares derved, at Siegberts Broder Chilperik samtidig med, at S. ægtede Brunehild, ægtede hendes Søster, hvem han senere myrdede for at gifte sig med sin Frille Fredegund (alias Gudrun); her er Siegbert og Broderen blandet sammen, men da Broderens Skændselsdaad ikke kan tillægges Helten S., maa den traditionelle Glemselsdrik forklare hans tilsyneladende Troloshed. — Til Slutning omtales en Række Forhold, der er fremdraget i G. Brockstedts »Flooventsstudien«, og som paa en Række vigtige Punkter supplerer og bekræfter den af G. S. fremsatte Opfattelse.

Efter Mødet *Generalforsamling*. Formanden aflagde Beretning og gjorde Rede for sit Syn paa Selskabets Opgaver. Sekretæren forelagde det reviderede Regnskab, som godkendtes, og Formanden takkede for

hendes udmærkede Arbejde. — Formanden genvalgtes — den øvrige Bestyrelse ligeledes; dog havde cand. mag. Heiberg p. G. af Tømrer paa et Aftenkursus trukket sig tilbage, og stud. mag. Niels Ferlov indtraadte i hans Sted, cand. mag. H. Juul-Jensen og cand. mag. G. Knudsen traadte tilbage som Revisorer og erstattedes af cand. mag. Fru E. Raas og mag. art. Karl Martin Nielsen.

Tirsdag d. 12. December. Adj. *Har. Ruc*: Litteratur og Samfund. — For at belyse de forskellige Tiders Syn paa Samspelet mellem de materielle og de sandelige Bevægelser gav Foredragsholderen først en Karakteristik af den idealistiske Opfattelse, som den udtrykkes af Hegel, hvortil der knyttes en Paavisning af denne Opfattelses dominerende Indflydelse paa de danske Guldalderdigtere. Dernæst paavistes det, hvordan Taine i «Kunstens Filosofi» i Darwins Fodspor indførte et helt nyt Syn paa Aandslivets Væsen og Vækst, og hvordan denne Retning i Norden satte sig Spor i Brandes's, Schücks og Vedels bedste Værker; da denne naturalistiske Retning svigtedes, forfaldt Litteraturvidenskaben til en principles Eklekticisme. De Taineske Principper blev paa engang overflødiggjorte og uddybet ved den materialistiske Historiekrivnings præcisere Opfattelse af de sociologiske Tilstande; iflg. denne er en Forandring af Produktionsordningen det, der frem for alt skaber en ny Tid med nye Rets- og Moralbegreber, nye Ideer, ny Kunst; paa en Række konkrete Exempler fra dansk og tysk Litteratur i 19. Aarh. paavistes det sluttelig, i hvor høj Grad Samfundsforholdene har øvet en afgørende Indflydelse paa hele Idéindholdet af Dattidens Kunst. — Efter Foredraget livlig Diskussion mellem Foredragsholderen og cand. mag. Alf Henriques.

Endvidere har Selskabets Medlemmer været indbudt til flg. Møder: I Filologisk-historisk Samfund: Lektor, Dr. *Cortsen*: Ord, som ikke findes i Ordbog over det danske Sprog. — 8. Marta. Dr. *Lis Jacobsen*: Nytolkning af to norske Vikingetidsindskrifter. — 27. September. Dr. *Marius Kristensen*: Metatese. — 25. Oktober. Dr. *Torben Krogh*: Opførelsen af den danske Skolekomedie i 16.—18. Aarhundrede.

I »De Danskstuderendes»: 10. April Magister *Henning Kehrer*: Litteraturhistorie og Litteraturkritik.

SELSKAB
FOR
NORDISK FILOLOGI

AARSBERETNING
FOR 1933

Selskabet har under den nye Bestyrelse i væsentlig Grad bestræbt sig for at imødekomme en Interesse for litterære og lingvatiske Emner af mere almen, principiel Karakter, og har forsøgt at lade det Omraade, Selskabets Virksomhed omspænder, belyse ved Foredrag af Mænd, der staar uden for de egentlige Nordisters Kreds. Desuden har man ved gensidige Indbydelsler og Kontingentsmedtællinger søgt at organisere et nærmere Samarbejde med Filologisk-historisk Samfund, Dansk lærerforening og »De Danskstuderende«. Resultatet har været en betydelig Forøgelse af Tilhøretallet ved Møderne og en Fremgang i Medlemstal fra ca. 125 til ca. 175.

Der har i Aarets Løb været afholdt flg. Møder: (i Foraarssemesteret i Zoologisk Auditorium, i Efteraarssemesteret i Handels- og Kontoristforeningen):

Onsdag d. 15. Marts. Docent *Olle Holmsberg*, Lund: *Litteraturhistoriska metodfrågor*. — I et aandfuldt, causerende Foredrag behandlede O. H. en Række centrale litt.-hist. Problemer, væsentlig under samme Synspunkter som i hans Værk »Innbildningens värld» I—III; først behandlede Originalitetsproblemet under det Synspunkt, at et Digterværk baade lader sig betragte som et Produkt af Paavirkninger (Imitation) og som et Resultat af selvstændig Skabelse (Reaktion) paa lignende Vis som en menneskelig Handling iflg. Kant baade er aarsagsbunden og Resultatet af fri Vilje. Som Ex. paa udprøvet reaktivt bestemte Produktioner nævntes Goethes ungdommelige Oprørsdigte, Heidenstams stadige, hemmelige Polemik mod Strindberg, Runebergs Bestræbelser for ikke at blive Tegnerepigon. Dernæst behandlede Digterens Forhold til Virkeligheden, der snart afspejler sig tydeligt i hans Værk (Strindbergs Ægteskabshistorier), snart paavirker ham til at skildre Tilstande, der er Kontraster til Virkeligheden. Endelig behandlede Forholdet mellem den Udstraaing af Personligheden, der findes i Værket (Genius) og den eller de Former af Jeg'et som tilhører Digterens private Person. — Efter Foredraget var der livlig Diskussion, hvori bl. a. Prof. F. Brandt, Prof. Roos, Prof. Rubow, Mag. Jens Kruse, cand. mag. A. Henriques og Mag. Harry Andersen deltog. Emnet var navnlig Forholdet mellem den formale, æstetiske Litteraturhistorie og den biografisk-sociologiske.

Torsdag d. 6. April. Dr. *Louis Hjelmslev*: *Grundlaget for dansk Grammatik*. (I Anledning af to nyere Arbejder). — L. Hj. tog sit Udgangspunkt i en Hævdelse af, at der ikke var et forskelligt Grundlag for de forskellige Sprogs Gramm. Dette har i nogen Grad været overset

af Filologerne og Pædagogerne, der altid i stærk Afhængighed af en national Tradition har forvaltet Modersmaalsgramm., og man maa haabe, at Filologerne fremtidig i højere Grad vil drage Nytte af de almindelige Principper for Gramm., der udformes af den internationale Lingvistik. Efter en kort Redegørelse for den internationale Lingvistik Historie omtaltes den Revolution i Gramm., der fandt Sted i Aarene efter 1900, da en Række Forskere og Skoler uafhængigt af hinanden og paa forskellig Maade vendte sig mod den »logiske« og den »historiske« Gramm. og hævdede Nødvendigheden af en »synkronisk«, »simmanent« Gramm., en Skildring af Sprogtilstande, bygget paa Beskrivelse og Analyse af Sprogets *Føros*; med megen Styrke fremhævedes det, at Wiwols Bog (1901) var den første i Europa, der med Skarphed fremstillede dette Krav, og at den, hvis den var blevet skrevet paa et Verdenssprog, vilde have spillet en afgørende Rolle i Lingvistikens internationale Udvikling. Dernæst gaves en kort Karakteristik af Rehling's »Det danske Sprog« (H.'s Fortjeneste ved som den første at have forsøgt at realisere de nye Synspunkter i Danskundervisningen fremhævedes, idet det dog hævdedes, at Opgavens endelige Løsning endnu hører Fremtiden til) og Aage Hansens »Sætningen og dens Løse, hvis Fremstilling L. H. gav sin varmeste Tilslutning. Sluttelig gaves en sammentrængt Fremstilling af L. H.'s Opfattelse af nogle Hovedspørgsmaal i Gramm. (Adskillelse mellem Morfemer og Semantemer, mellem »langue« og »parole« («Sprognorm» og »Sprogudøvelse«)) udmundende i en Diskussion af det nye Sætningsbegreb, til hvis Forståelse Aa. H.'s Bog er et originalt og værdifuldt Bidrag. — I Diskussionen efter Foredraget fremkom Prof. Brøndal med 2 vægtige Indlæg; mindre Bemærkninger fremsattes af Skolekonsulent Kaulund-Jørgensen, flv. Skoledirektor C. Bour og Adj. Frk. Langkær. Der var mødt noget over 100 Deltagere, bl. a. Prof. emer. Dines Andersen, Prof. Carsten Hoeg, Dr. Aage Hansen og Lektor Rehling.

Tirsdag d. 25. April. Lektor v. Stockholms Högskola, mag. art. *Ewald Frederiksen*: Vexelvirkninger mellem dansk og svensk Romantik. Nogle metodiske Problemer. — Ved en udførlig Dokumentation hentet fra Tidsskrifter, Breve og Digte gaves en detaljeret Fremstilling af den danske Romantik (og navnlig Oehlenschlägers) Fremtrængen paa svensk Grund i Aarene 1810—12, den Modtagelse, der blev den til Del, og den Indflydelse, den havde. Som Synspunkter af principiel Interesse fremhævedes Forskellen mellem den danske og den tyske Romantiks Indflydelse i Sverrig, idet denne væsentlig satte Frugt i teoretisk Spekulation, mens hin tilskyndede til kunstnerisk Skabelon (især: Imitation). Som et Fænomen af teoretisk Interesse for Problemet om litterær Indflydelse paapegedes det, at den svenske Romantik ogsaa *indvandrede* stod under dansk Paavirkning, nemlig ved sit Forhold til de af Kellgrens og Franzens Digtninge, der var inspirerede ved Læsning af Ewald (specielt Balders Død). Foredragets sidste Del in-

deholdt en Række Betragtninger over den Indflydelse, Tegner havde haft henholdsvis i Danmark og i Sverrig (spec. i Forhold til Oehlenschläger), og den Maade, hvorpaa han blev bedømt i de to Lande. — Der var medt knap et halvt Hundrede. Efter Foredraget udsandt der sig en livlig Diskussion mellem cand. mag. Alf Henriques, mag. art. Harry Andersen, mag. art. P. Diderichsen og Foredragsholderen om Litteraturforskningens Metoder, især om Forholdet mellem den komparative, den formanalytiske og den biografiske Genre.

Torsdag d. 28. September. Prof. Jan de Vries, Leiden: Die Grundlagen des niederländischen Volkes. — Efter Julius Cæsar's Bataveroprør, som omtales af Tacitus, tier Kilderne i flere Aarhundreder; i Folkevandringstiden er de gamle Stammenavne: Bataver, Chamaver, Tubanter forsvundne, og de nu omtalte Stammer er Sakser, Franker og Friser; disse Betegnelser har sikkert kun politisk, ikke etnografisk Betydning i denne Sammenhæng, de betegner et saksisk og frankisk Herredømme, uden at det kan vides, hvor stor en Del af Befolkningen, der virkelig har tilhørt disse Stammer, og de forklarer ikke med Sikkerhed den nuværende tydelige Tredeling af det nederlandske Folk. Man har forsøgt at forklare Befolkningsforholdene ved at antage et keltisk Substrat for den germanske Befolkning i den sydlige Del af Landet, en Hypotese, der dels støttede sig paa Notiser hos romerske Historikere, dels paa Stednavneundersøgelser og kulturhistoriske Forhold; denne keltiske Hypotese blev videre underbygget ved en antropologisk Konstatation af en »nordisk« Race i den nordlige, en »alpine« Race i den sydlige Del af Landet; den »nordiske« Race identificeredes da med Germanerne, den »alpine« med Kelterne. Imidlertid fremgaar det med Sikkerhed af Cæsar's Skildring af Kelterne, at disse var et Folk af samme Racepræg som Germanerne og ikke en alpin Race; denne »nordiske« Race har da paa Cæsar's Tid været den herskende Kriegerklasse i Gallien, som siden har maattet bukke under for den overtallige Urbefolkning af alpin Herkomst. Paa samme Maade maa Forholdene i Nederlandene opfattes: nordpaa en næsten ren germansk Befolkning, sydpaa en Befolkning, der bærer den alpine Urbefolknings Grundpræg. Det pointeredes til Slut, at en Karakteristik af et Folk maa tage sit Udgangspunkt i en dybtgaaende Undersøgelse af Folkets nuværende Egenskaber, og at dertil maa komme en Undersøgelse af Historiens omformende Kraft; i Tilslutning dertil gaves et kort Rids af det hollandske Folks Ejendommeligheder, belyst gennem vigtige Forhold i dets Historie (Religionsspaltninger, Forfatningsændringer o. s. v.).

Til Mødet var Dansk-hollandsk Forening indbudt, og dens Medlemmer indfandt sig i stort Tal (deriblandt den nederlandske Minister v. Rappard); Formanden, Forlagsboghandler Halvd. Jespersen takkede Selskabet for Indbydelsen og Prof. de Vries for Foredraget, som overværedes af ca. 70 Tilhørere.